

Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Kauppätieteellinen tiedekunta

Kauppätieteiden kandidaatin tutkinnon tutkielma

Yritysjuridiikka

YRITYSJÄRJESTELYT SUKUPOLVENVAIHDOKSEN VEROSUUNNITTELUSSA

Tekijä: Finell, Toni Joakim

Opponentti: Lyytikä, Minna

Ohjaaja: Hurmelinna-Laukkanen, Pia

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	3
	1.1 Tutkimuksen taustaa	3
	1.2 Tutkimusongelma ja rajaukset.....	4
	1.3 Keskeiset käsitteet	4
	1.4 Tutkimuksen rakenne	5
2	SUKUPOLVENVAIHDOKSEN VEROTUS	7
	2.1 Perintö- ja lahjaverotus.....	7
	2.1.1 Perintö- ja lahjaveron määrää koskevat yleiset säädökset.....	8
	2.1.2 Perintö- ja lahjaverolain huojennussäännökset.....	8
	2.2 Tuloverotus	11
	2.2.1 Luovutusvoiton määrää koskevat yleiset säädökset	11
	2.2.2 Luovutusvoiton huojennussäännös	12
3	YRITYSJÄRJESTELYJEN VEROTUS	14
	3.1 Elinkeinoverolain mukainen verotus	15
	3.1.1 Sulautuminen	15
	3.1.2 Jakautuminen.....	18
	3.1.3 Liiketoimintasiirto.....	22
	3.1.4 Osakevaihto	24
	3.1.5 Yhtiön purkaminen	27
	3.2 Varainsiirtoverotus.....	29
	3.3 Tappioiden vähennysoikeus	30
	3.4 Veronkierto.....	31
4	VEROSUUNNITTELUNÄKÖKOHTIA.....	33
	4.1 Sulautuminen ja yhtiön purku	33
	4.2 Kokonaisjakautuminen	34
	4.3 Liiketoimintasiirto ja osittaisjakautuminen.....	35
	4.4 Osakevaihto	36
	4.5 Sarjatoimet	38

5	YHTEENVETO	39
	LÄHDELUETTELO	41

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa

Sukupolvenvaihdos on ajankohtainen aihe niin kotimaassa kuin ulkomaillaakin ja siihen liittyy usein monenlaisia tunteita sekä ongelmia. Keskuskauppakamarin selvityksen (2000) mukaan verotus on yksi suurimmista ongelmista ja sen merkitys yritysten sukupolvenvaihdoksissa on usein huomattava. Verotuksen kanssa on kuitenkin tultava toimeen ja saman selvityksen mukaan näin on tapahtunutkin. Asiaa ei kuitenkaan liene helpottanut se tosiasia, että verolainsäädäntö on ollut viime vuosina kovien muutosten alaisena. Muutokset ovat olleet paikoitellen jopa niin nopeita, että verotuksen parissa työskentelevät asiantuntijatkaan eivät ole pysyneet aina lainsäätäjien vauhdissa mukana. Muutoksia ovat kokeneet muun muassa elinkeinoverolaki (EVL), tuloverolaki (TVL) sekä perintöverolaki (PerVL). Toisaalta uudistusten ansiosta kirjallisuutta ja artikkeleita on ilmestynyt runsaasti tulkintaa helpottamaan, joskin niidenkin ongelmana on ollut tiedon nopea vanheneminen uusien muutosten myötä.

Lainmuutoksiin ovat toisaalta ajaneet puhtaasti kansalliset syyt ja toisaalta Euroopan Unionin jäsenyys. Esimerkiksi tarkastelun kohteena olevien yritysjärjestelyjen pohjana olevan yritysjärjestelydirektiivin (90/343/ETY) muutokset (2005/19/EY) ovat johtaneet EVL:n 52a–h §:ien mukaisten yritysjärjestelyn sääntelyn tarkastamiseen ja muuttamiseen. Merkittävin muutos sääntelyssä on osittaisjakautumisen hyväksyminen verotuksessa.

Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmaan on otettu pyrkimys perintöverosta luopumiseen sukupolvenvaihdosluovutuksissa. Myös perintöveron alarajaa on tarkoitus nostaa. (Valtioneuvosto 2007, s. 14.) Käytännössä nämä uudistukset johtavat toteutuessaan verosuunnittelun tarpeen vähenemiseen. Yritysjärjestelyjä tarvitaan kuitenkin edelleen sukupolvenvaihdoksen rahoituksen suunnittelussa.

1.2 Tutkimusongelma ja rajaukset

Tutkimusongelmana on selvittää miten yhtiön purkua, sulautumista, jakautumista, liike-toimintasiirtoa ja osakevaihtoa voidaan käyttää apuna osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelussa. Yritysjärjestelydirektiivin muutokset ovat tuoneet muutoksia myös elinkeinoverolakiin ja erityinen mielenkiinto kohdistuu juuri näiden muutosten vaikutuksiin. Tavoitteena on toisaalta myös kartoittaa mahdollisimman monipuolisesti kyseessä olevien yritysjärjestelyjen käyttöä sukupolvenvaihdosten verosuunnittelussa, joten tutkimus kohdistuu myös niihin osiin, jotka eivät ole kokeneet muutoksia. EVL:n lisäksi käsittelen lyhyesti myös toimenpiteisiin liittyviä varainsiirtoveron kysymyksiä. Sen sijaan arvonlisäverotuksen olen rajannut tutkimuksen ulkopuolelle, koska hieman yleis-tään voidaan sanoa, että verovelvollisuutta ei synny, jos toimintaa jatketaan vastaanot-tavassa yhtiössä (Verohallitus 2003, s. 3–5; Linnakangas & Juanto 2004, s. 99–100).

Tarkastelun kohteena ovat ainoastaan osakeyhtiöiden yritysjärjestelyt. Toimenpiteiden yhtiöoikeudellisia edellytyksiä ei tutkimuksessa laajemmin käsitellä, koska pääosin vero-lait ovat osakeyhtiölain (OYL) vaatimuksia suppeammat ja näin ollen yleensä tosiasialli- sesti asettavat toimenpiteiden käytön rajat. OYL:n vaatimukset otetaan kuitenkin huomi- oon niiltä osin kuin ne ovat tutkimuksen kannalta oleellisia, vero-oikeudellisen näkökul- man ollessa kuitenkin keskeinen.

1.3 Keskeiset käsitteet

Keskeisiä käsitteitä tutkimuksen kannalta ovat verosuunnittelu, sukupolvenvaihdos sekä yritysjärjestelyihin kiinteästi liittyvä jatkuvuusperiaate. Verosuunnittelussa on kyse siitä, että pyritään ottamaan huomioon eri vaihtoehtoihin liittyvät veroseuraamukset ja valit- semaan näin yhtiön toiminnan kannalta taloudellisesti järkevin toimintatapa. Verosuun- nittelussa ei siis välttämättä ole kyse verojen minimoinnista. (Juusela 2004, s. 246.) Kaikki toimenpiteeseen liittyvät verot tulisi siis kartoittaa, jotta verotuksellisilta yllätyksiltä vältyttäisiin. Verosuunnittelu on kuitenkin erotettava veronkierrosta. Toisinaan tämä erot-

telu ei ole helppoa, sillä raja näiden kahden välillä ei ole aina selkeä. Voidaan kuitenkin sanoa, että jos toimenpiteellä on selvä liiketaloudellinen peruste, sen tulkitseminen veronkierroksi vaikeutuu. Kuitenkin, jos liiketaloudellinen syy kytkeytyy kiinteästi veronkiertämistarkoitukseen, veronkiertoa voidaan esittää. (Järvenoja 2007, s. 323.)

Sukupolvenvaihdoksella tarkoitetaan sellaista yhtiön omistuksen muutosta, jossa yritys siirretään omistajan elinaikana tai hänen kuoltuaan toiselle, toimintaa jatkavalle, henkilölle. Jatkaaja voi olla luovuttajan lähisukulainen tai tuttava, mutta toisinaan yritys saataan joutua myymään myös ulkopuoliselle, jos sopivaa jatkaajaa ei lähipiiristä löydy. (Immonen & Lindgren 2006, s. 15.)

Jatkuvuusperiaate voidaan erottaa kahdelle eri tasolle; toisaalta se merkitsee yhtiötasolla sitä, että siirtävän yhtiön verotuksessa vähentämättä olevat hankintamenot ja muut vähennyskelpoiset menot vähennetään vastaanottavan yhtiön verotuksessa samalla tavalla kuin ne olisi vähennetty siirtävän yhtiön verotuksessa. Osakastasolla periaate taas näkyy siinä, että tuloa ei toimenpiteen johdosta realisoidu eli toisin sanoen toimenpidettä ei pidetä verotuksessa luovutuksena. Tämä johtaa myös siihen, että omistusajat eivät katkea. Laista nämä periaatteet löytyvät EVL 52b.1 ja 4 §:stä. (Immonen 2006, s. 201–202 ja 210–211.)

1.4 Tutkimuksen rakenne

Johdannossa on käyty läpi tutkimusongelmaa sekä tärkeimpiä käsitteitä ja tutkielman rajausta sekä taustaa. Tutkimuksen toisessa luvussa käsittelen sukupolvenvaihdoksen verosäätelyä. Käytännössä tämä tarkoittaa PerVL:n sekä TVL:n säännöksiä. Kyseiset säädökset ovat tärkeitä suunniteltaessa sukupolvenvaihdoksen verotusta, koska ne usein määräävät luovutuksesta maksettavan veron lopullisen määrän. Tällä tavalla määräytyvän veron määrään voidaan pyrkiä kolmannessa luvussa käsitellyin yritysjärjestelyin vaikuttamaan. Yritysjärjestelyjen osalta käyn läpi sulautumisen, jakautumisen, liiketoimintasiirron, osakevaihdon ja purun vero-oikeudellista säätelyä. Lisäksi yhtiöoikeu-

dellisiin säännöksiin on viitattu tarvittaessa. Veronkiertoa koskevia säännöksiä on myös käsitelty lyhyesti, koska niillä on vahva yhteys verosuunnitteluun.

Tutkimuksen neljännessä luvussa käyn läpi erilaisten yritysjärjestelyjen käyttöä sukupolvenvaihdostilanteissa ja yhtymäkohtia huojennussäännösten sekä yritysjärjestelysäännösten välillä. Viidennessä luvussa käyn läpi tutkimuksen antia ja siitä nousseita ajatuksia.

2 SUKUPOLVENVAIHDOKSEN VEROTUS

Sukupolvenvaihdoksiin on kiinnitetty erityistä huomiota vero-oikeuden puolella nimenomaisten, lakiin kirjattujen huojennusten muodossa, sekä vakiintuneessa verolainsäädännön tulkinnassa (Immonen & Lindgren 2006, s. 22). PerVL:n 55 ja 56 § koskevat sukupolvenvaihdoksen verohuojennuksia. 55 § säätelee maksuunpantavan veron määrää ja 56 § veron maksuaikaa. 57 §:ssä on lisäksi näitä kahta pykälää täydentävä ja tarkentava säännös. TVL:ssa on lisäksi oma huojennuspykälä koskien vastikkeellisten sukupolvenvaihdosluovutusten luovutusvoiton verotusta. Se on soveltamisalaltaan PerVL:n huojennuspykälästä poikkeava edellyttäen esimerkiksi läheistä sukulaisuussuhdetta myyjän ja ostajan välillä.

Peitellyn osingonjaon verotusta (VML 29 §) koskevan säännöksen tulkinnassa sukupolvenvaihdosta on pidetty lieventävänä asianhaarana. Myöskään EVL 52 h §:n yritysjärjestelyihin sovellettavaa veronkiertosäännöstä ei yleensä sovelleta, jos toimenpiteen tarkoituksena on sukupolvenvaihdoksen toteuttaminen. (Immonen & Lindgren 2006, s. 22.) Sukupolvenvaihdoksen helpottaminen on myös erityinen syy vahvistettujen tappioiden vähennysoikeuden palauttamiseen omistajanvaihdostilanteissa (Verohallitus 1999).

Sillä, löytyykö jatkaja perhepiiristä vai ei, on suuri merkitys sovellettavien lainkohtien kannalta. Luopujan lähipiirin kohdalla mahdollisuudet verosuunnitteluun TVL:n ja PerVL:n nojalla ovat yleensä laajemmat kuin ulkopuolisen ostajan ollessa kyseessä.

2.1 Perintö- ja lahjaverotus

PerVL tulee yleensä sovellettavaksi, kun jatkaja löytyy luopujan lähipiiristä. Tällöin omaisuus voidaan yleensä luovuttaa lahjanluonteisena kauppana tai kokonaan vastikkeetta. Toisaalta PerVL:n säännökset pätevät myös silloin, jos yritys siirtyy perintönä sukupolvelta toiselle.

2.1.1 Perintö- ja lahjaveron määrää koskevat yleiset säädökset

Perintö- ja lahjaveroa peritään PerVL 11, 14 ja 21 §:ien mukaisesti. Perintö- ja lahjaveroa ei kuitenkaan peritä alle 3 400 euron omaisuudesta (PerVL 13 §). Tätä summaa las-
kiessa on huomioitava PerVL 20.2 §:n niin sanottu kumulointisäännös, jonka mukaan lahjansaaja, joka on saanut kolmen vuoden kuluessa ennen verovelvollisuuden alkamis-
ta samalta antajalta yhden tai useamman verotettavan lahjan, on velvollinen suoritta-
maan veroa näin saatujen lahjojen kokonaissumman perusteella. PerVL 16.1 §:n 1 ja 2
kohdassa määrätään perinnön kohdalla samanlaisesta menettelystä, jolloin pesän va-
roihin lisätään kolmen vuoden kuluessa ennen perinnönjättäjän kuolemaa häneltä saatu
lahja.

Perintö- ja lahjaverotuksen perusteeksi pannaan käypä arvo (PerVL 9.1 § ja 21 §). Tällä
tarkoitetaan omaisuuden todennäköistä luovutushintaa¹. PerVL 10.2, 10.3 sekä 21 §:n
mukaan omaisuuden arvosta vähennetään kuitenkin sellaisen edun arvo, jonka perin-
nön- tai lahjanantaja on pidättänyt itselleen tai kolmannelle henkilölle.

2.1.2 Perintö- ja lahjaverolain huojennussäännökset

Veron määrää koskeva huojennus löytyy PerVL:n 55 §:stä. Pykälää on muutettu useasti
viime vuosina. Sen mukaan perintö- tai lahjaverosta jätetään verovelvollisen veroviras-
tolle ennen verotuksen toimittamista tekemästä pyynnöstä osa maksuunpanematta, jos:

- 1) veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy maatila, muu yritys tai osa niistä;
- 2) verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla maatalouden tai maa- ja
metsätalouden harjoittamista tai muuta yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadulla maati-
lalla tai näin saadussa yrityksessä; ja

¹ Arvostukseen liittyvistä ongelmista hintanoteerausten puuttuessa ks. Ossa 2002b.

3) edellä 1 kohdassa tarkoitettusta maatilasta, muusta yrityksestä tai niiden osasta määrätyn perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on suurempi kuin 850 euroa

Erityisesti 1 ja 2 kohdan mukaiset edellytykset ovat usein olleet ongelmallisia ja vaatineet selvennystä oikeuskäytännöstä. Niihin on kohdistunut myös oikeuskirjallisuudessa paljon huomiota (ks. Ossa 2002a, s. 5–7; Andersson 2004, s. 8–9; Immonen & Lindgren 2006, s. 118–135). PerVL 57 §:ssä tarkennetaan yrityksen tai maatilalan osan tarkoittavan 10 prosentin omistusta kyseisessä yhtiössä.

Lainkohdan 2 ja 4 momenteissa säädetään huojennuksen laskutavasta niiden erien osalta, jotka kuuluvat yrityksen nettovarallisuuteen. Nettovarallisuuteen kuulumattomien varojen arvostus tapahtuu sitä vastoin kolmannen momentin määräysten mukaisesti. Nettovarallisuuden perusteella laskettavan huojennuksen määrittämiseksi pitää laskea kaksi erotusta, joista pienempi vähennetään maksuunpantavasta verosta. Useimmiten sovellettavaksi tulee kuitenkin 40 prosenttia lain varojen arvostamisesta verotuksessa (ArVL) mukaisesti lasketusta määrästä – ainoastaan silloin, jos maksuunpantava vero jää näin alle 850 euron, säännöstä ei sovelleta. Tällöin vero laitetaan maksuun kokonaisuudessaan. 2 momentissa viitataan lisäksi ArVL 4 ja 5 §:iin osakeyhtiön varallisuutta laskettaessa. Näissä pykälissä säädetään julkisesti noteeratun arvopaperin (4 §) sekä muun kuin julkisesti noteeratun yhtiön osakkeiden (5 §) arvostamisesta. Erityisesti viimeksi mainittu pykälä on verosuunnittelun kannalta tärkeä, sillä siihen sisältyy niin sanottu leikkurisäännös (aikaisemmin varainsiirtoverolaissa (VVL) 27.3 §), jonka mukaan noteeraamaton osake arvostetaan verotuksessa arvoon, joka on korkeintaan 50 prosenttia korkeampi kuin edellisvuoden ArVL:n mukainen vertailuarvo. Säännös siis jarruttaa osakkeen verotusarvon nousua, mikä saattaa johtaa siihen, että se on kaukana osakkeen matemaattisesta arvosta. (Ossa 2002bs, 94; Kiviranta 2004, s. 232–233; Immonen & Lindgren 2006, s. 139–142.) Tämän periaatteen soveltuminen sukupolvenvaihdostilanteessa on nimenomaisesti todettu KHO:n ratkaisussa 2003:53.

KHO 2003:53 Varallisuusverolain 27 §:n 3 momenttia on sovellettava määrättäessä lahjoitettaville osakkeille perintö- ja lahjaverolain 55 §:n 2 momentissa tarkoitettu verovelvollisuuden alkamista edeltäneeltä vuodelta toimitetussa varallisuusverotuksessa noudatettujen perusteiden mukainen arvo. Ennakkoratkaisu.

PerVL:n 55.5 §:ssä säädetään, että maatilaa, yrityksen tai näiden osan lahjanluontoisesta luovutuksesta, joka tapahtuu yli 50 prosenttiin käyvästä arvosta, ei peritä lahjaveroa. Säännökseen liittyy olennaisena osana varojen arvostamisen ongelma. Perintö- ja lahjaverotuksessa varat arvostetaan käypään arvoon (PerVL 9.1 §). Käyvän arvon määrittely saattaa kuitenkin olla vaikeaa ja yhtä oikeaa käypää arvoa ei usein ole edes olemassa (Ossa 2002b, s. 90). Näin ollen on viisasta pyytää PerVL 39a-b §:n mukainen ennakkoratkaisu ennen toimenpiteeseen ryhtymistä, jotta verotuksellisilta yllätyksiltä vältyttäisiin (Andersson 2004, s. 10). Pyydetty ennakkoratkaisu on lainvoimainen.

Omaisuuksia tai sen pääosaa ei voida luovuttaa edelleen ennen kuin viisi vuotta on kulu-
nut perintö- ja lahjaverotuksen toimituspäivästä ilman, että huojennuksen seuraukse-
na maksuunpanematta jätetty vero pannaan maksuun 20 prosentilla korotettuna. Tämä
säännös on kirjattu pykälän kuudenteen momenttiin. Säännöksen tarkoituksena on es-
tää sellainen spekulatiivinen menettely, jossa sukupolvenvaihdosluovutusta käytetään
vain välitoimenpiteenä ennen omaisuuden luovutusta ulkopuoliselle ostajalle (Immonen
& Lindgren 2006, s. 145).

Seitsemännessä momentissa viitataan lain neljänteen momenttiin. Voidaan kuitenkin
olettaa, että momentin tarkoituksena on edelleen viitata jatkoluovutuksen ilmoitusvelvol-
lisuuteen, joka on nykyisin lain 6 momentissa. Jatkoluovutuksesta olisi tehtävä 7 mo-
mentin mukaan ilmoitus veroviranomaisille kolmen kuukauden kuluessa luovutuksesta.
Ilmoitusvelvollisuus siis syntyy ainoastaan silloin, kun luovutetaan yli puolet huojennuk-
sen kohteena olevasta yritysvarallisuudesta viiden vuoden kuluessa saannosta. Se, mis-
tä ajankohdasta tämä aikaraja lasketaan saattaa toisinaan olla epäselvää ja vaatia tul-
kintaa (ks. Immonen & Lindgren 2006, s. 150–151).

Ennen perintö- ja lahjaverotuksen toimittamista voidaan verovirastolle tehdä pyyntö verotuksen maksuajan pidentämisestä mikäli PerVL 56.1 §:n 1 ja 2 kohtien edellytykset täyttyvät ja maksuunpantavan veron suhteellinen osa koko verosta on vähintään 1 700 euroa. Pidentäminen toteutetaan siten, että maksuunpantava erä kannetaan vuosittain yhtä suurina erinä enintään viiden vuoden ajan. Yksittäisen erän on oltava kuitenkin vähintään 850 euroa eli viiden vuoden maksuajan saamiseksi maksuunpantavan veron kokonaismäärän on oltava vähintään 4 250 euroa. On myös huomionarvoista, että saatu huojennus on korotonta, minkä takia huojennus kannattaa hakea aina edellytysten täytyessä. (Verohallitus 2004, s. 22–23; Immonen & Lindgren 2006, s. 144–145.)

Huojennettun omaisuuden pääosan luovutus viiden vuoden kuluessa verotuksen toimituspäivästä johtaa siihen, että kaikki maksamatta olevat erät määrätään kannettavaksi seuraavan kantoerän yhteydessä (PerVL 56.3 §). Säännös on siis samansisältöinen PerVL 55.6 §:n kanssa, mutta säännöksen rikkominen ei johda veronkorotukseen.

2.2 Tuloverotus

Tuloverolaista löytyvät yksityishenkilön luovutusvoiton verotuksen keskeiset säädökset. Näitä säädöksiä voidaan soveltaa yhdessä PerVL:n säännösten kanssa silloin, kun kauppa tehdään alihintaan tai vastaavasti yksin, jos kaupan kohteena oleva omaisuus myydään käypään hintaan. Tuloverolain huojennussäännös on sen sijaan poikkeus pääsääntöön, eli sitä sovelletaan ainoastaan silloin, kun myyjän ja ostajan välillä on läheinen sukulaisuus-suhde.

2.2.1 Luovutusvoiton määrää koskevat yleiset säädökset

TVL 32 §:n mukaan omaisuuden luovutuksesta saatu voitto on veronalaista tuloa, jota verotetaan 28 prosentin pääomaverokannan mukaan. Symmetriaperiaatteen mukaisesti omaisuuden luovutuksesta johtuva tappio on vastaavasti vähennyskelpoinen TVL 50 §:n mukaisesti. Tämän tappion vähennyskelpoisuus on kuitenkin rajoitettu vähennettäväksi

ainoastaan sellaisesta voitosta, joka syntyy omaisuuden luovutuksessa tappion syntymisvuonna ja kolmena sitä seuraavana vuotena (TVL 50.1 §). Sellaiset tappiot, jotka ovat syntyneet verovapaiden luovutuksista TVL 48 §:n mukaisesti ovat vastaavasti TVL 50.2 §:n nojalla säädetty vähennyskelvottomiksi.

Luovutusvoiton määrä lasketaan TVL 46.1 §:n mukaan siten, että ”luovutushinnasta vähennetään omaisuuden hankintamenon poistamatta olevan osan ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärä”. Saman momentin mukaan luovutushinnasta vähennetään kuitenkin aina vähintään hankintameno-olettaman mukainen määrä. Se määräytyy omaisuuden omistusajan mukaan ja on yli 10 vuotta omistetun omaisuuden osalta 40 prosenttia luovutushinnasta. Jos omistusaika jää alle 10 vuoden, vähennys on 20 prosenttia.

Todellisen hankintamenon laskeminen saattaa toisinaan muodostua hankalaksi. Pääsäännön mukaan tämä lasketaan TVL 46.1 §:n mukaisesti eli todelliseen kauppahintaan lisätään hankinnasta aiheutuvat sivukustannukset. Sivukustannuksilla tulee olla riittävä yhteys omaisuuden hankintaan tai sen parantamiseen omaisuuden omistusaikana (Juu-sela 2004, s. 152). TVL:n 47 §:ssä on hankintamenon määrää koskevia erityisiä säännöksiä. Tutkimuksen kannalta keskeisinä säädöksinä on syytä huomata TVL 47.1 §, jonka mukaan vastikkeetta saadun omaisuuden hankintamenoksi katsotaan perintö- ja lahjaverotuksessa käytetty verotusarvo. Lisäksi TVL 47.5 §:ssä on säädös hankintamenon määräytymisestä lahjanluonteisissa luovutuksissa. Sen mukaan luovutus jaetaan maksetun hinnan ja käyvän arvon suhteen perusteella vastikkeelliseen ja vastikkeettoa osaan, jonka jälkeen vastikkeellisesti luovutetun osuuden hankintamenoksi katsotaan siihen kohdistuva osa omaisuuden hankintamenosta.

2.2.2 Luovutusvoiton huojennussäännös

TVL 48.1 § 3 kohta koskee luovutusvoiton verovapautta sukupolvenvaihdosluovutuksissa. Sen mukaan luovutusvoitto ei ole miltään osin veronalaista tuloa, jos myyjä luovuttaa

harjoittamaansa maatalouteen tai metsätalouteen kuuluvaa kiinteää omaisuutta, avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osuuden taikka sellaisen yhteisön osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat vähintään 10 prosentin omistusosuuteen mainitussa yhtiössä ja saajana on joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa hänen lapsensa tai tämän rintaperillinen taikka hänen sisarensa, veljensä, sisarpuolensa tai velipuolensa ja jos omaisuus on ollut yhteensä yli 10 vuotta verovelvollisen tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on saanut sen vastikkeettomasti.

Säännös ei ole vaatimuksiltaan yhteneväinen PerVL:n huojennuspykälän kanssa. Luovutuksen kohteena olevan yhtiön toimialalla eikä sillä, onko yhtiö julkisesti noteerattu, ei ole merkitystä osakeluovutuksissa. Näin ollen myös esimerkiksi kiinteistöyhtiöt voivat saada huojennuksen. Toisaalta vuokra- tai vapaa-ajan kiinteistöihin huojennussäännös ei sovellu. Toiminnan jatkamista ei myöskään edellytetä. (Andersson 2004, s. 5; Immonen & Lindgren 2006, s. 97–98.) Lisäksi on huomattava, että luopujan ja jatkajan sukulaisuus-suhteelle sekä omaisuuden omistajalle on asetettu vaatimuksia.

Sen sijaan omistusosuuden vaatimus on molemmissa laissa samansisältöinen edellyttäen 10 prosentin oikeutta taseen substanssiin. Kun yhtiössä on erilaisia osakkeita, on tärkeää huomata, että 10 prosentin äänivalta ei ole pykälän soveltamisen kannalta riittävä. (Immonen & Lindgren 2006, s. 98.)

TVL 48.5 §:n mukaan luovutusvoiton verovapaus peruuntuu, jos luovutuksensaaja myy näin saadun omaisuuden edelleen viiden vuoden kuluessa saannosta. Tällöin hänen maksettavakseen tulee myös se vero, josta myyjä on aikaisemmin vapautunut.

3 YRITYSJÄRJESTELYJEN VEROTUS

Yritysjärjestelyjen oikeudellista sääntelyä löytyy useista laeista. Tämän tutkielman kannalta erityisesti EVL:n säännökset ovat keskeisessä asemassa, koska sen säännökset ovat yleensä OYL:n säännöksiä suppeammat ja näin ne tosiasiallisesti rajoittavat niitä toimenpiteitä, joita on mahdollista käyttää halutun lopputuloksen saamiseksi. Verotus siis ohjaa yhtiön päätöksentekoa johtuen erilaisten järjestelytapojen erilaisesta verotuksesta (Järvenoja 2007, s. 70). Yhtiöoikeudelliset säännökset kuitenkin määräävät ne rajat, joiden mukaan toimenpide voidaan tosiasiallisesti toteuttaa. Mentäessä yhtiöoikeudellisten säännösten ulkopuolelle esimerkiksi sulautumisessa, yhtiö purkautuu niin verokuin yhtiöoikeudellisestikin. Tällöin on tarkasteltava niin vero- kuin yhtiöoikeudellisiakin purkusäännöksiä.

On myös tärkeää huomata, että EVL:n 52a-h § mukaisia järjestelyjä tulkittaessa, on otettava huomioon, että ne on implementoitu Suomen lainsäädäntöön yritysjärjestelydirektiivin (90/434/ETY; muutettu 2005/19/EY) mukaisesti sellaisenaan koskemaan niin rajat ylittäviä kuin puhtaasti kotimaisiakin järjestelyjä. Näin ollen EY-tuomioistuimelle on katsottava olevan toimivaltaa myös puhtaasti kotimaisten yritysjärjestelyjen ratkaisemisessa ja sen ratkaisuilla on katsottava olevan prejudikaatti arvoa myös Suomen sisäisen lainsäädännön soveltamisessa. Pykälää tulkittaessa on näin ollen myös muistettava EY-oikeuden teleologinen tulkintatapa. (ks. Järvenoja 2007, s. 54–65.) Tämä tarkoittaa sitä, että harkittaessa toimenpiteen hyväksyttävyyttä tulee miettiä, onko se ristiriidassa EY-oikeuden asettamien tavoitteiden kanssa.

Toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa on lisäksi otettava huomioon VML:n veronkiertoa (28 §) ja peiteltyä osingonjakoa (29 §) koskevat säännökset, sekä EVL 52h §:n veronkiertoa koskeva säännös, jota sovelletaan EVL 52 ja 52a-g §:ien yritysjärjestelyihin. Veronkiertonormit eivät yleensä sovellu, jos taustalla on liiketaloudellinen motiivi (Eerola et al. 2005, s. 328).

Seuraavassa käsittelen pääasiassa yritysjärjestelyjen vero-oikeudellisia vaatimuksia. Yhtiöoikeudellisia säännöksiä tarkastelen ainoastaan niissä kohdin, joissa katson sen tarpeelliseksi. Tarkastelun kohteena ovat sulautuminen, jakautuminen, liiketoimintasiirto, osakevaihto sekä yhtiön vero-oikeudellinen purku, joka on usein vaihtoehtoinen toimenpide erityisesti sulautumiselle, mutta saattaa tulla kyseeseen myös jakautumisen yhteydessä, jos EVL:n vaatimuksia ei ole noudatettu.

3.1 Elinkeinoverolain mukainen verotus

Elinkeinoverolaista löytyvät tutkimuksen kannalta keskeisten yritysjärjestelyjen tärkeimmät vero-oikeudelliset säädökset. Lisäksi on huomioitava, että TVL:sta löytyy sulautumisen, jakautumisen ja osakevaihdon kohdalla viittaussäännökset, jolloin myös TVL:n mukaan verotettu yhteisö voi olla toimenpiteen osapuolena. Seuraavassa käsittelen näitä säännöksiä hieman tarkemmin.

3.1.1 Sulautuminen

OYL 16:2 §:n mukaan sulautumisia on kahta päätyyppiä: ns. tavallisia eli absorptiosulautumisia sekä kombinaatiosulautumisia. Absorptiosulautumisiin luetaan tytär-, sisar- ja kolmikantasulautumiset – myös niin sanottua vastavirtasulautumista voidaan pitää tähän ryhmään kuuluvana.

Sulautumisen verokohtelua säännellään EVL 52a-b §:ssä sekä TVL 28 §:ssä. Säädökset koskevat 52a §:n mukaan vain osakeyhtiöitä, mutta EVL 52 § ulottaa sääntelyn koskemaan myös muita yhteisöjä, joiden kohdalla sulautuminen on mahdollista. Käytännössä siis TVL:n alainen yhteisö voi olla sekä vastaanottavana että sulautuvana yhtiönä samoin perustein, koska TVL 28 §:n viittaussäännös aiheuttaa käytännössä EVL:n säädösten soveltamisen järjestelyyn.

Kolmikantasulautuminen on uuden OYL:n (624/2006) mukanaan tuoma uutuus. Siinä joku muu kuin vastaanottava yhtiö antaa sulautumisvastikkeen tai osan siitä (ks. HE 109/2005, s. 147). EVL 52a §:n pohjana oleva yritysjärjestelydirektiivi ei kuitenkaan mahdollista kolmikantasulautumista jatkuvuusperiaatteella (Immonen 2006, s. 181; Järvenoja 2007, s. 77).

Sulautumisen yleismääritelmä löytyy uusitussa sanamuodossaan 52a.1 §:stä vastaten pykälän aikaisempaa sanamuotoa. Sen mukaan säännöksiä sovelletaan järjestelyyn, jossa

yksi tai useampi osakeyhtiö (*sulautuva yhtiö*) purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa toiselle osakeyhtiölle (*vastaanottava yhtiö*) ja jossa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita; vastike saa olla myös rahaa, kuitenkin enintään 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa

Vaatus uusien osakkeiden saamisesta vastikkeena on saanut osakseen paljon kritiikkiä oikeuskirjallisuudessa. Yleisesti katsotaan, että lainkohdan perusteena olevan yritysjärjestelydirektiivin tarkoitus olisi sallia myös yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden käyttäminen sulautumisvastikkeena (Immonen 2006, s. 193; Järvenoja 2007, s. 48–49; vrt. Ikkala et al. 1997, s.254). Järvenojan (2007, s. 50–51) mielestä kansallisen lainsäädännön sijasta verovelvollinen voi vedota suoraan direktiivin ja näin mahdollistaa myös yhtiön hallussa olevien osakkeiden käytön sulautumisvastikkeena. Tämän ajattelun taustalla lienee EU:n perusoikeuksien kunnioittaminen. Vaikka direktiivi koskee ainoastaan rajat ylittäviä yritysjärjestelyjä, sen implementointi sellaisenaan Suomen lainsäädäntöön koskemaan myös puhtaasti kotimaisia järjestelyjä tulisi johtaa syrjimättömyysperiaatteen nojalla siihen, että verokohtelu ei voi olla erilainen näiden toimenpiteiden välillä. Kun rajat ylittävissä järjestelyissä verovelvollinen voi vedota suoraan direktiiviin, niin sama mahdollisuus tulisi olla myös puhtaasti kotimaisten järjestelyjen kohdalla. Tällöin

direktiivin tarkoitukselle olisi siis annettava tulkinnassa pääpaino. Mielestäni Järvenojan tulkinta on näin ollen oikea. Toisaalta oikeuskäytännön puuttuminen ja direktiivin erikielisten käännösten erot hankaloittavat asian tulkintaa (Järvenoja 2007, s. 49).

Rahavastikkeen käyttökelpoisuutta rajoittaa voimakkaasti sen laskeminen nimellisarvon perusteella. Esimerkiksi osakkeiden käyvän arvon ollessa viisi kertaa nimellisarvon verran, rahavastikkeella voidaan lunastaa vain 2 prosenttia osakkeista (Andersson & Ikkala 2005, s. 555; Järvenoja 2007, s. 103–104). Sukupolvenvaihdoksissa rahavastikkeen käytettävyyttä voidaan kuitenkin lisätä hyväksymällä käypää arvoa alempi vastike luovutettavista osakkeista (Immonen & Lindgren 2006, s. 284). Jos yhtiössä on fuusiota vastustavia osakkaita, myöskään näiden osakkeiden lunastuksessa käytettyä rahaa ei lueta kyseiseen 10 prosenttiin (KHO 1999:75). Siitä, voiko rahavastike olla myös muuta omaisuutta kuin rahaa, on esitetty oikeuskirjallisuudessa kahdenlaisia mielipiteitä (Mattila 2003, s. 28; Järvenoja 2007, s. 103; vrt. Andersson & Ikkala 2005, s. 555). Ottaen huomioon, että laissa puhutaan nimenomaan rahavastikkeesta, voidaan pitää kyseenalaisena vastikkeen maksamista muuna kuin käteisenä. Oikeuskäytäntöä asiasta ei näyttäisi olevan.

Vanhan lain sanamuodon mukaan tytäryhtiösulautuminen, jossa ei anneta sulautumisvastiketta, ei olisi ollut sallittu, mutta yritysjärjestelydirektiivin ja hallituksen esityksen (177/1995) mukaan asia oli toisin. Pykälän toinen kohta on näin lisätty lailla (1424/2006) selventämään jo aikaisemman lain voimassaoloaikana sallittuja tytäryhtiösulautumisia sekä sellaisia sisaryhtiösulautumisia, joissa vastikkeen antaminen ei ole tarpeellista. (HE 247/2006, s. 6; Järvenoja 2007, s. 69–70.) Käytännön vaikutuksia muutoksella ei ole.

Elinkeinoverolain 52 b §:ssä määrätään tarkemmin sulautumisen vaikutuksista. 1 momentissa määrätään, että sulautuva yhtiö ei purkaudu verotuksessa. Lisäksi momentissa säädetään vähennyskelpoisten menojen sekä fuusiovoiton ja -tappion käsittelystä. Fuusiotappion vähennyskelpoisuus noudattaa kansainvälisesti yleisesti käytössä olevaa linjaa. Tämä merkitsee sitä, että tavallisen käytännön mukaisesti emoyhtiön maksaessa tytäryhtiönsä osakkeista yli sen netto-omaisuuden arvon mukaisen hinnan fusion yh-

teydessä, näin syntynyt fuusiotappio ei ole vähennyskelpoinen meno. Tämä kannustaa verosuunnitteluun, sillä liiketoiminnan osto voi olla tytäryhtiön osakekannan ostoa järkevämpää, koska tällöin koko hankintameno tulee verotuksessa vähennyskelpoiseksi. (Andersson & Ikkala 2005, s. 564.)

Tilikauden poistoja ei voida tehdä verotuksessa kahteen kertaan sulautumisen avulla. Myöskään siirtyneisiin varauksiin ja varoihin EVL 5a §:n mukaisesti kohdistuvia oikaisueriä kohdellaan sulautumisen jälkeen vastaanottavan yhtiön verotuksessa samalla tavalla kuin sulautuvan yhtiön verotuksessa. (EVL 52b.2 §.) Sulautuva yhtiö on itsenäinen verovelvollinen siihen asti, kunnes sulautuminen on merkitty kaupparekisteriin (EVL 52b.3 § ja OYL 16:16.1 §).

EVL 52b.4 §:ssä säädetään, että sulautuvan yhtiön osakkeenomistajien verotuksessa osakkeiden vaihtamista vastaanottavan yhtiön osakkeisiin ei pidetä luovutuksena. Toimenpide ei näin ollen katko omistusaikoja eikä realisoitu tuloa. Momentissa säädetään myös vaihdossa saatujen osakkeiden hankintameno määräytymisestä. Saatujen osakkeiden hankintameno muodostuu sulautuneen yhtiön osakkeiden hankintamenoa vastaava määrä (esimerkki 1). Rahavastikkeen osalta luovutusta pidetään normaalina luovutuksena.

ESIMERKKI 1. A omistaa 100 kpl sulautuvan yhtiön osakkeita, joiden hankintameno oli à 200 euroa ja käypä arvo à 500 euroa. Vastaanottavan yhtiön OY X:n osakkeen käypä arvo on à 1000 euroa. Tällöin A saa vastineena 50 kpl OY X:n osakkeita arvoltaan à 1000 euroa. Osakkeiden hankintameno on tällöin 400 euroa (100 kpl x 200 €/ 50 kpl).

3.1.2 Jakautuminen

Jakautumista säännellään OYL:n 17 luvussa. Järjestelyn vero-oikeudellinen sääntely löytyy EVL 52c §:stä, lisäksi TVL 28 §:ssä on viittaussäännös EVL 52 sekä 52c ja 52h §:iin.

EVL 52c.1 §:ssä säädetään jakautumisen menettelyistä. Vuoden 2007 alusta siihen on otettu kokonaisjakautumisen rinnalle säännökset myös osittaisjakautumisesta ja se kuuluu uusitusmuodossaan seuraavasti:

Jakautumisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa:

- 1) osakeyhtiö purkautuu selvitysmenettelyttä siten, että kaikki sen varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle osakeyhtiölle (*kokonaisjakautuminen*); tai

- 2) osakeyhtiö selvitysmenettelyttä siirtää, ilman että se purkautuu, yhden tai useamman liiketoimintakokonaisuutensa sellaisenaan yhdelle tai useammalle osakeyhtiölle ja jättää vähintään yhden liiketoimintakokonaisuuden siirtävään yhtiöön (*osittaisjakautuminen*) ja jossa jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa kunkin vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita; vastike saa olla myös rahaa, kuitenkin enintään 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta yhtiön maksettua osakepääomaa.

Kokonaisjakautumisessa siis jakautuva yhtiö lakkaa ja sen varat ja velat jaetaan vastaanottaville yhtiöille. Pykälässä ei määritellä tarkemmin miten varat ja velat on jaettava vastaanottavien yhtiöiden kesken. Oikeuskäytännössä varojen jakoon on otettu kantaa ainakin keskusverolautakunnan (KVL) ratkaisuisissa 1999/37 ja 2001/30. Näiden ratkaisujen pohjalta ei voida kuitenkaan vetää pitkälle meneviä johtopäätöksiä erilaisten varojen ja velkojen jakotapojen sallittavuudesta. Oikeuskirjallisuudessa kuitenkin yleisesti esitetään, että varat ja velat, jotka selkeästi liittyvät tiettyyn toimintaan tulisi jakaa tälle yhtiölle (Andersson & Ikkala 2005, s. 564; Järvenoja 2007, s. 144). Muiden varojen ja velkojen osalta voidaan katsoa, että jakovaatimuksena olisi ainoastaan OYL:n osakepääoman minimivaatimus (Mattila 2002, s. 8). Toisaalta, jos nettovarallisuus on jaettu selvästi väärin, niin tähän tulisi voida puuttua EVL 52h §:n veronkiertosäännöksen nojalla (Andersson & Ikkala 2005, s. 564). Se, milloin varat ja velat on jaettu ”selvästi väärin” lienee palautettavissa sellaisiin tilanteisiin, joissa veron välttämistarkoitus on ilmeinen.

Osittaisjakautumisessa varojen ja velkojen jako on rajoitetumpaa, koska siirrossa on siirryttävä EVL 52c.2 §:n mukaan liiketoimintakokonaisuus ja yhtiöön on myös jäätävä liiketoimintakokonaisuus. Hallituksen esityksen (247/2006, s. 6–7) perusteluissa viitataan suoraan EY tuomioistuimen ratkaisuun C-43-00 Andersen og Jensen, jossa omaksuttu kanta liiketoimintakokonaisuuden käsitteeseen on siirretty lakiin sellaisenaan. Ratkaisun mukaan liiketoimintakokonaisuudella tarkoitetaan sellaista varojen ja velkojen kokonaisuutta, jolla pystytään harjoittamaan itsenäistä liiketoimintaa ilman merkittäviä lisäsjoituksia yhtiöön. Käsitettä tulee siis tarkastella ensisijaisesti toiminnalliselta kannalta rahoituksellisen näkökulman ollessa vasta toissijainen. Liiketoimintakokonaisuuden määrittely on kuitenkin tehtävä aina tapauskohtaisesti (Immonen 2006, s. 292–300).

Varausten jakoa vastaanottavien yhtiöiden kesken on sen sijaan rajoitettu. EVL 52c.4 §:n mukaan ”varaukset, jotka kohdistuvat tiettyyn toimintaan, siirtyvät sille vastaanottavalle yhtiölle, jolle siirrettyyn toimintaan varaus kohdistuu”. Tällaisia varauksia ovat käytännössä luottotappiovaraus, takuuvaraukset ja hinnanlaskuvaraus sekä joissain tapauksissa jälleenhankintavaraukset (Andersson & Ikkala 2005, s. 563; Järvenoja 2007, s. 147). Muut varaukset, jotka eivät kohdistu tiettyyn toimintaan, siirretään siirtyvän nettovarallisuuden suhteessa vastaanottaville yhtiöille. Tällaisia muita varauksia ei enää Anderssonin ja Ikkalan (2005, s. 563) mukaan ole, mutta KVL:n päätöksen 1999/37 mukaan myöhemmin maksuunpantava verovelka olisi luettava tällaisiin muihin varauksiin (perusteluista ks. Järvenoja 2007, s. 146).

Pykälän 3 momentissa todetaan, että jakautumisessa noudatetaan soveltuvin osin EVL 52b §:n säännöksiä (ks. jakso 3.1). Näin ollen siis jakautuminen on sulautumisen tavoin yleisseuraanto ja se ei realisoi tuloa. Poistoja ei myöskään voida tehdä verovuodelta kahteen kertaan. Myöskään osakkeenomistajien jakautumisessa tapahtuvaa osakkeiden vaihtamista vastaanottavan yhtiön osakkeisiin ei pidetä osakkeiden luovutuksena muuten kuin rahavastikkeen osalta.

EVL 52c.5 §:ssä säädetään osakkeiden hankintamenon määräytymisestä:

Vastaanottavan yhtiön osakkeiden hankintamenoksi katsotaan se osa jakautuvan yhtiön osakkeiden hankintamenosta, joka vastaa vastaanottavalle yhtiölle siirtynyttä osaa jakautuvan yhtiön nettovarallisuudesta. Jos kuitenkin *on ilmeistä*, että vastaanottaville yhtiöille siirtyvien nettovarallisuuksien suhde *olennaisesti* poikkeaa näiden yhtiöiden osakkeiden käypien arvojen suhteesta, hankintamenon jakoperusteena käytetään osakkeiden käypien arvojen suhdetta. (kursivointi kirjoittajan)

Pääsääntönä voidaan siis pitää hankintamenon jakamista siirtyneiden nettovarallisuuksien suhteessa. Käyvän arvon suhteiden käyttö liittyy ilmeisyyden ja olennaisuuden vaatimuksiin. Ilmeisyyttä lienee syytä tarkastella tapauskohtaisesti, mutta olennaisuuteen on otettu kantaa oikeuskäytännössä KVL:n ratkaisussa 1999/48. Sen mukaan 20 prosentin poikkeamaa voidaan pitää olennaisena. Toisaalta KVL:n ratkaisun 2000/91 mukaan tätä sääntöä ei voida pitää ehdottomana, vaan siihen vaikuttaa myös tapauskohtaiset olosuhteet. Käytännön laskutapaa havainnollistaa seuraava muokattu verohallituksen (2007) esimerkki (esimerkki 2):

Esimerkki 2. Verovelvollinen on toukokuun 2005 lopussa omistanut 10 kappaletta OY A:n osakkeita, joiden hankintameno on ollut 6,90 euroa per osake. OY A jakautui 30.6.2005 OY B:ksi ja OY C:ksi siten, että yhtä OY A:n osaketta vastaan sai yhden OY B:n ja yhden OY C:n osakkeen.

OY B:lle siirtyi 90 prosenttia ja OY C:lle 10 prosenttia OY A:n nettovarallisuudesta. Jakautumisen tapahduttua OY B:n osakkeen käypä arvo oli 5 euroa / osake ja OY C:n osakkeen käypä arvo samoin 5 euroa / osake.

Tässä tapauksessa OY B:lle ja OY C:lle siirtyneiden nettovarallisuuksien suhde poikkesi olennaisesti OY B:n ja OY C:n osakkeiden käypien arvojen suhteesta, joten hankintamenon jakoperusteena käytetään osakkeiden käypien arvojen suhdetta (1:1)

Jakautumisen jälkeen OY B:n osakkeen hankintameno on 3,45 euroa / osake (6,90: 2) ja OY C:n osakkeen hankintameno samoin 3,45 euroa / osake (6,90: 2).

3.1.3 Liiketoimintasiirto

Liiketoimintasiirron sääntely löytyy EVL 52d §:stä. Se voidaan toteuttaa sulautumisen, jakautumisen ja osakevaihdon tavoin ilman välittömiä veroseuraamuksia, kun se tehdään pykälän määräysten mukaisesti. Koska TVL:ssa ei ole säännöksiä liiketoimintasiirrosta, TVL yhteisö ei voi olla luovuttavana osapuolena. Sen sijaan TVL yhteisö voi olla vastaanottavana osapuolena. OYL:ssa ei ole liiketoimintasiirtoa koskevaa erityistä sääntelyä, mutta siihen soveltuu sen apporttisäännökset, erityisesti OYL 2:6 ja 9:12 (Immonen 2006, s. 278–279).

EVL 52d.1 §:ssä säädetään liiketoimintasiirron sisällöstä ja vaatimuksista. Sen mukaan

Liiketoimintasiirrolla tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö (*siirtävä yhtiö*) luovuttaa joko kaikki taikka yhteen tai useampaan liiketoimintakokonaisuuteensa kohdistuvat varat, siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja siirtyvään toimintaan kohdistuvat varaukset siirtyvää toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle (*vastaanottava yhtiö*) saaden vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita.

Pykälässä puhutaan vain osakeyhtiöstä. Se voidaan kuitenkin tehdä myös muissa EVL yhteisöissä. KVL on ottanut näihin asioihin kantaa julkaisemattomissa ratkaisuisaan 1997/234 (osuuskunta), 1999/25 (taloudellinen yhdistys), 1999/58 (yhdistys) ja 1999/59 (valtion liikelaitos) sekä julkaistussa ratkaisussa 2006/65 (säätio). (Immonen 2006, s. 291; Järvenoja 2007, s. 168.)

Liiketoimintakokonaisuuden määritelmä löytyy EVL 52c.2 §:stä. Liiketoimintakokonaisuus on siten määritelmältään yhteneväinen osittaisjakautumisen kanssa (HE 247/2006, s. 7; ks. kappale 3.1.2). Liiketoimintasiirrosta siirtävä yhtiö voi jäädä holding-yhtiöksi,

koska pykälässä ei edellytetä, että siirtävään yhtiöön olisi jäätävä liiketoimintakokonaisuus (HE 177/1995). Tämä on merkittävä ero osittaisjakautumiseen verrattuna.

Liiketoimintasiirrossa vastikkeena tulee antaa vastaanottavan yhtiön liikkeelle laskemia uusia osakkeita. Menettely on yhtenäinen sulautumisen, jakautumisen ja osakevaihdon sääntelyn kanssa. Rahavastike ei sen sijaan ole sallittu. Tämä voidaan katsoa olevan loogista toimenpiteen luonne huomioon ottaen. Kun liiketoimintasiirrossa osakevastike ei missään tapauksessa jakaudu useamman osapuolen kesken, rahavastikkeen mahdollistaminen ei ole tarpeen.

EVL 52d.2 §:ssä määrätään siirtävän yhtiön luovutetun omaisuuden verokohtelusta. Omaisuuden veronalaiseksi luovutushinnaksi katsotaan yhtiön verotuksessa poistamatta olevan hankintamenon osa. Edellytyksenä kuitenkin on, että siirto on tapahtunut kirjanpitoarvosta. Immonen (2006, s. 303) huomauttaa, että pykälän perusteella voi saada sen kuvan, että siirto voisi tapahtua muun kuin kirjanpitoarvon perusteella. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, koska toimenpiteeseen sovelletaan jatkuvuuden periaatetta (HE 177/1995).

Vastaanottavan yhtiön verotuksessa siirtyneen omaisuuden verotuksessa vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi katsotaan siirtävän yhtiön luovutushintaa vastaava määrä. Myös muut vähennyskelpoiset erät kuin hankintamenot ja EVL 5a §:n mukaiset oikaisuerät vähennetään vastaanottavan yhtiön verotuksessa. (EVL 52d.3 §.)

Neljännessä momentissa määrätään siirtävän yhtiön vastikkeena saatujen osakkeiden hankintamenon määräytymisestä. Sen mukaan hankintamenoksi katsotaan siirrettyjen varojen verotuksessa vähentämättä oleva määrä, josta on vähennetty siirtyneiden ja velkojen ja varausten määrä.

3.1.4 Osakevaihto

Osakkeiden vaihto on tavallisesti tuloa realisoiva tapahtuma, jota verotetaan luovutusvoiton tavoin. Osakevaihto, josta löytyy säännökset EVL 52f §:stä, luo tähän sääntöön poikkeuksen (viittaussäännös TVL 45.2 §). Sen avulla ostaja voi hankkia toisessa yhtiössä äänten enemmistön maksamatta rahavastiketta, tarjoamalla myyjälle omia osakkeitaan. Tällöin toimenpiteeseen sovelletaan jatkuvuusperiaatetta, jolloin tuloa ei realisoitu. (Andersson & Ikkala 2005, s. 577–578; Järvenoja 2007, s. 215.)

Osakevaihto on puhtaasti vero-oikeudellinen käsite ja yhtiöoikeudesta ei näin ollen löydy lainkaan sen määritelmää. Yhtiöoikeudellisesti sitä pidetään suunnattuna osakeantina apporttia vastaan. Tällöin sen tulee täyttää OYL 9:3 ja 4 §:n suunnattua osakeantia koskeva sääntely sekä OYL 9:12 §:n apporttiantia koskevat määräykset. OYL:n 5:12 §:n äänileikkuri voi myös rajoittaa osakevaihdon käytettävyyttä, jos se rajoittaa äänienemmistön saantia yrityksessä. Äänileikkuri voidaan kuitenkin poistaa yhtiökokouksen 2/3 enemmistön päätöksellä. Yhtiöjärjestyksen lunastus- tai suostumuslauseke voi myös estää osakevaihdon käytön. (Immonen 2006, s. 315–321) Tällaiset estävät tekijät voidaan kuitenkin yleensä poistaa sukupolvenvaihdosta suunnittelevan yrityksen yhtiökokouksessa ennen osakevaihtoa, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi.

Osakevaihdolla tarkoitetaan EVL 52f.1 §:n mukaan järjestelyä, jossa

osakeyhtiö hankkii sellaisen osuuden toisen osakeyhtiön osakkeista, että sen omistamat osakkeet tuottavat enemmän kuin puolet toisen yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, tai, jos osakeyhtiöllä jo on enemmän kuin puolet äänimäärästä, hankkii lisää tämän yhtiön osakkeita ja antaa vastikkeena toisen yhtiön osakkeenomistajille liikkeeseen laskemiaan uusia osakkeitaan. Vastike saa olla myös rahaa, ei kuitenkaan enempää kuin 10 prosenttia vastikkeena annettujen osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa.

Momentti tuli uusitussa muodossa voimaan vuoden 2007 alusta. Muutoksessa siihen on otettu määräykset pykälän soveltuvuudesta myös silloin, jos hankkiva yhtiö omistaa jo ennestään yli puolet osakevaihdon kohteena olevan yhtiön osakkeista. Aikaisemman lain voimassaoloaikana kerran hankittua äänenemmistöä ei voinut enää osakevaihdon jatkuvuusperiaatetta hyödyntämällä lisätä.

Osakevaihdon säännöksiä sovelletaan niin EVL:n kuin TVL:n mukaan verotettuihin yhtiöihin, vaikka vastaanottavan yhtiön kohdalla TVL:ssa ei ole säädöksiä. Tämä on todettu nimenomaisesti EY-tuomioistuimen ratkaisussa C-28/95 Leuer-Blöum. (ks. Andersson & Ikkala 2005, s. 577; Immonen 2006, s. 321; Järvenoja 2007, s. 265–267.)

Määräysvallan on vaihduttava kohdeyhtiössä. Ratkaisevaa on siis äänivalta, ei omistus. Välillistä omistusta ei oteta huomioon tätä äänivaltaa laskiessa (Järvenoja 2007, s. 224; vrt. Andersson & Ikkala 2005, s. 578). Erilajisilla osakkeilla omistus voidaan saavuttaa myös alle 50 prosentin omistuksella taseen substanssiin. Toisaalta äänivaltaa rajoittavat yhtiö- tai osakassopimuksen säännökset saattavat estää osakevaihdon sääntelyn soveltumisen. Lunastus- ja suostumuslausekkeet sekä äänivallattomat osakkeet, joilla on äänivalta vain tietyissä tilanteissa saattavat aiheuttaa myös tulkintaongelmia. (Järvenoja 2007, s. 219–224.) Osakkeita voidaan hankkia myös eri luovutuksilla kunhan ne ajallisesti ja muiden olosuhteiden osalta muodostavat yhden kokonaisuuden (KVL 1998/67 ja KVL 1999/166).

Osakevaihdon yhteydessä annettava rahavastike ja sen yhdistäminen osakevaihtoon on myös tulkinnallisesti vaikea kysymys. Tilanteet, joissa rahavastiketta tulisi pitää itse osakevaihdosta erillisenä toimenpiteenä, eivät ole aina selkeitä. Huonoimmassa tapauksessa tämä saattaa muodostua ainoastaan näyttöongelmaksi. Siksi tulkinnassa tulisi noudata direktiivin tarkoituksesta lähtevää tulkintaa. (Järvenoja 2007, s. 228–230.)

Uusien osakkeiden antaminen vastineena on johdonmukainen muiden järjestelymuotojen kanssa, mutta vaatimuksen yhdenmukaisuus yritysjärjestelydirektiivin kanssa on ky-

seenalainen. (Järvenoja 2007, s. 227–228, vrt. Ikkala & Andersson 2005.) Näiltä osin pykälän periaatteet ovat kuitenkin yhteneväiset sulautumisen ja jakautumisen kanssa.

EVL 52f.2 §:ssä säädetään, että osakevaihtoa ei pidetä verotuksessa luovutuksena. Se ei siis realisoi tuloa. Rahavastikkeen osalta kyseessä on kuitenkin normaali luovutus. Luovuttajan vaihdossa vastaanottamien osakkeiden hankintamenoksi katsotaan luovutettujen osakkeiden verotuksessa poistamatta olevan hankintamenon osa. Asiaa voidaan havainnollistaa seuraavalla esimerkillä (esimerkki 3: mukailtu Andersson & Ikkala 2005, s. 579):

ESIMERKKI 3. A on hankkinut OY Z:n osakkeita 100 kpl vuonna 1995 hintaan 200 euroa/kpl ja 200 kpl vuonna 2005 hintaan 400 euroa/kpl. Osakevaihdon tapahtuessa vuonna 2007 osakkeiden käypä arvo on 500 euroa/kpl. Jos OY Y:n osakkeiden käypä arvo on 1 000 euroa/kpl, niin A saa osakevaihdossa tällöin 150 kpl OY Y:n osakkeita vastineeksi 300 kpl:sta OY Z:n osakkeita käyvältä arvoltaan 500 euroa/kpl. Näistä hänen on katsottava hankkineen 50 kpl vuonna 1995 hintaan 400 euroa/kpl ja 100 kpl vuonna 2005 hintaan 800 euroa/kpl.

Osakkeiden hankintavuodella on merkitystä luonnollisten henkilöiden kohdalla, jotka voivat saada osakseen hankintameno-olettaman. Andersson & Ikkala (2005, s. 579) katsovat, että jos A luovuttaisi vain osan näin hankkimistaan osakkeista ja osakkeet eivät kuulu arvo-osuusjärjestelmään, niin hän saisi itse päättää ne osakkeet, jotka katsoo luovutetun.

Hankkivan yhtiön hankintamenosta ei ole laissa säädöksiä. KHO on kuitenkin katsonut ratkaisussaan 2002:81, että osakkeiden hankintamenona on pidettävä käypää arvoa.

KHO 2002:81. Yhtiön osakevaihdolla hankkimien osakkeiden hankintamenona osakkeet myöhemmin luovutettaessa pidettiin osakkeiden käypää arvoa osakevaihdon hetkellä, vaikka osakkeet oli kirjattu yhtiön taseeseen tätä alempan arvoon.

EVL 52f.3 §:n mukaan osakevaihtoon liittyy myös ns. exit tax säännös, jonka mukaan henkilö, joka on osakevaihdon avulla vapautunut luovutusvoitosta, joutuu maksamaan veroa tästä luovutusvoitosta muuttaessaan ulkomaille kolmen vuoden kuluessa sen verovuoden päättymisestä, jona osakevaihto tapahtui (ks. Andersson & Ikkala 2005, s. 580). Oikeuskirjallisuudessa on myös spekuloitu sitä, rajoittaako säännös yksilön sijoitautumisvapautta ollen näin EY-oikeuden vastainen. (Immonen 2006, s. 328–239; Järvenoja 2007.)

3.1.5 Yhtiön purkaminen

Osakeyhtiön purkamista koskeva yhtiöoikeudellinen sääntely löytyy OYL 20 luvusta. Vastaavasti vero-oikeudellinen sääntely löytyy EVL 51d §:stä sekä TVL 27 §:stä. Koska molemmista verolaeista löytyy samansisältöinen säännös omaisuuden arvostamisesta purkutilanteessa, arvostamistason valinnassa ei ole merkitystä sillä, kuuluuko omaisuus elinkeinotoimintaan vai ei. (Myrsky & Linnakangas 2006, s. 268; Järvenoja 2007, s. 290.)

Yhtiön purkamista voidaan pitää lähinnä sulautumisen korvaavana, joskin veroseuraamuksiltaan täysin erilaisena, toimenpiteenä. Purkutappion säätäminen vähennyskeltottomaksi vuoden 2004 verouudistuksessa on kuitenkin vähentänyt huomattavasti sen hyödyllisyyttä verosuunnittelussa (Niskakangas 2004, s. 255–256).

Purkamista voidaan pitää myös varojenjakona. Tällöinkin sen verokohtelu poikkeaa osingonjaosta ja myös tässä tarkoituksessa sen käyttö voi olla tilanteesta riippuen joko tätä edullisempaa tai kalliimpaa. (Järvenoja 2007, s. 289–290.) Lisäksi voidaan todeta, että jakautumista pidetään verotuksessa yhtiön purkuna silloin, kun se ei täytä EVL 52c §:n ehtoja.

Yhtiön verotus

Purkautuvan yhtiön vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuus sekä muu omaisuus arvostetaan käypään arvoon. Poistot palautuvat yhtiön tuloon ja arvonnousut realisoituvat yhtiön veronalaiseksi tuloksi. Rahoitusomaisuuden arvostamisesta EVL 51d ei lausu mitään, mutta sekin arvostettaneen käypään arvoon. Luonnollisesti myös rahoitusomaisuuden arvonalentumiset otetaan huomioon laskettaessa yhtiön viimeisen tilikauden veronalaista tuloa. (Järvenoja 2007, s. 291.)

Aineeton omaisuus tulee arvostaa myös todennäköiseen luovutushintaan. Tällaisia aineettomia oikeuksia ovat EVL 37 §:n mukaiset erät, jotka voidaan erikseen luovuttaa. (ks. Järvenoja 2007, s. 293.) Sen sijaan goodwill-arvoa, jonka yhtiö on kehittänyt liiketoiminnassaan, ei arvosteta käypään arvoon. Tämä johtaa verotuksen epäneutraaliuteen riippuen siitä, myydäänkö liiketoiminta ennen purkua vai ei. (Immonen 2006, s. 234.) Jos liiketoiminta myydään ennen luovutusta piilossa oleva liikearvo tuloutuu ja tulee verotettavaksi, kun taas myymättä jättäminen johtaa sen verotuksessa huomiotta jättämiseen.

Omistajien verotus

Koska yhtiö lopettaa toimintansa, sen varallisuus arvostetaan käypään arvoon ja jaetaan jako-osuuksina osakkeenomistajille. Heidän verotuksessaan tätä toimenpidettä kohdellaan tavallisena luovutuksena, johon sovelletaan joko TVL 45–46 §:ien tai EVL 5 §:n säännöksiä.

Purkuvoiton ja – tappion säätäminen verovapaaksi eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta on siis aiheuttanut sen, että purun käyttö verosuunnittelun välineenä on menettänyt tehoaan. Yleensä osakkeiden käypä arvo on jako-osan arvoa suurempi johtuen liikearvon vaikutuksesta. Tästä syystä purussa syntyy usein tappiota. (Immonen 2006, s. 235.) Osake on verovapaasti luovutettavissa, jos se on käyttöomaisuutta (ei kuitenkaan kiinteistö- tai asunto-osake), omistusosuus on yli 10 prosenttia ja omistus on kestänyt vä-

hintään vuoden (EVL 6.1 §). Näin ollen käyttöomaisuusosakkeiden purkutappio voi olla vähennyskelpoinen siinä tapauksessa, että omistusosuus on alle 10 prosenttia ja omistus on kestänyt vähintään vuoden ajan. Omistusosuuden vaatimus rajoittaa huomattavasti purun käyttöä sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelussa, koska alle 10 prosentin omistusosuusluovutuksissa ei pystytä hyödyntämään sukupolvenvaihdoshuojennuksia ja toisaalta tämän yli menevältä osalta veroseuraamukset ovat sulautumista kovemmat.

3.2 Varainsiirtoverotus

Sulautumisessa ja jakautumisessa ei synny varainsiirtoverovelvollisuutta, silloin kun toimenpiteessä toimitaan yhtiöoikeudellisten vaatimusten mukaisesti (VsVL 4.5 §; viittaus säännös VsVL 15.3 §). Varainsiirtoverovelvollisuutta ei siis välttämättä synny, vaikka EVL 52 a–c §:ien vaatimukset kyseisten toimenpiteiden osalta eivät täytyisikään. Rahavastikkeen osalta varainsiirtovero on kuitenkin maksettava normaalisti (VsVL 4.5 §).

Liiketoimintasiirrossa varainsiirtoveroa on suoritettava luovutetuista kiinteistöistä ja arvopapereista säädetyn prosentin mukaisesti. Suoritettu varainsiirtovero voidaan kuitenkin palauttaa VsVL 43 §:n nojalla, jos toimenpide täyttää EVL 52d §:n vaatimukset. VSVL:n säädöksessä viitataan suoraan EVL 52d §:ään, mutta edellytyksenä on lisäksi, että liiketoimintasiirto tehdään toimintaa jatkamaan perustettuun yhtiöön.

Koska osakevaihtoa ei ole nimenomaisesti säädetty varainsiirtoverosta vapaaksi, siihen sovelletaan normaaleja varainsiirtoverolain säännöksiä (Immonen 2006, s. 331). VsVL 15.1 §:n mukaan luovutuksensaajan on suoritettava varainsiirtoveroa arvopaperin omistusoikeuden luovutuksesta. Osakevaihdossa hankkivan yhtiön on siis suoritettava 1,6 prosentin mukainen vero kohdeyhtiön osakkeiden arvosta. Verovelvollisuuden osalta toimenpide siis poikkeaa sulautumisesta ja jakautumisesta. Immonen (2006, s. 332) huomauttaakin, että varainsiirtovero ei ole ongelmaton EU oikeuden näkökulmasta. Pääomanhankintadirektiivin (69/335/ETY) 10 artiklan mukaan on kiellettyä periä osakepääoman korotuksen yhteydessä muita veroja kuin pääomanhankintaveroja. Immosen

(2006, s. 322) mukaan ongelma näyttäisi olevan 12 artiklan 1 kohdan c alakohdan määräys, jonka mukaan jäsenvaltio ei saa periä siirtoveroa, kun yhtiöosuuksia luovutetaan yhtiöosuuksia vastaan. Korkein hallinto-oikeus on lähettänyt ennakkoratkaisupyynnön EY-tuomioistuimelle koskien edellä mainittua asiaa, joten tähän kysymykseen saataneen vastaus lähiaikoina (KHO 2006:32).

Yhtiön purussa osakas vaihtaa osakkeensa jako-osuuteen yhtiöstä, johon saattaa sisältyä kiinteistö, rakennuksia tai arvopapereita. Näistä on suoritettava varainsiirtoveroa VsVL 4.4 sekä 15.3 §:n mukaisesti 4 (kiinteistöt) tai 1,6 (arvopaperit) prosentin verokannan mukaan. VsVL:n 6.2 §:n mukaisesti ”vero lasketaan luovutetun omaisuuden käyvää arvoa luovutushetkellä”.

3.3 Tappioiden vähennysoikeus

Verotuksessa hyväksytty tappioiden vähennysoikeus voidaan joissain tilanteissa menettää. TVL 122 § mukaisesti tappioiden vähennysoikeus menetetään, jos tappiovuoden aikana tai sen jälkeen yli puolet yhtiön osakkeista tai yhtymän osuuksista vaihtavat omistajaa muun saannon kuin perinnön tai testamentin vuoksi. Lisäksi myös edellä mainittu omistajanvaihdos yhtiössä tai yhtymässä, joka omistaa vähintään 20 prosenttia tällaisen yhtiön osakkeista tai osuuksista, johtaa tappioiden vähennysoikeuden menettämiseen. Määrän laskemisessa tärkeää on osakkeiden tuottama omistus, ei äänimäärä (Andersson & Ikkala 2005, s. 621–622; Immonen & Lindgren 2006, s. 69).

Veroviranomainen voi kuitenkin hakemuksesta palauttaa tällä tavalla menetettyjen tappioiden vähennysoikeuden takaisin. Lupahakemus voidaan tehdä, jos tappioiden 10 vuoden vähennysoikeus ei ole kulunut loppuun (Järvenoja 2007, s. 370). Omistajanvaihdoksen liittyminen sukupolvenvaihdokseen on erityinen syy tappioiden vähennysoikeuden myöntämiseen (Verohallitus 1999). Tulkintaongelmia saattaa kuitenkin syntyä silloin, kun sukupolvenvaihdoksen esitoimena käytetään sarjatoimia eli useamman erilaisen yritysjärjestelyn yhdistelmää. Lupaa ei voida myöskään myöntää, jos yhtiö lopet-

taa toimintansa esimerkiksi siirtämällä toimintansa toiseen yhtiöön tai jäämällä lepäämään (Järvenoja 2007, s. 370). Yleisesti voidaan kuitenkin lähteä siitä, että tappioiden vähennysoikeus palautetaan, jos tarkoituksena on ollut sukupolvenvaihdoksen toteuttaminen tai sen helpottaminen ja jatkaja jatkaa toiminnan harjoittamista saamallaan yritysvarallisuudella.

3.4 Veronkierto

Yritysjärjestelyjen kohdalla verosuunnittelun ja veronkierron raja on hyvin häilyvä ja se saattaa tulla nopeasti vastaan. Immonen (2006, s. 422) korostaakin, että tästä syystä toimenpiteiden suunnittelussa tulisi miettiä hyvin tarkkaan sen taustalla olevia liiketaloudellisia syitä. Jos toimenpiteelle ei löydy pitävää perustetta tai tarvetta, kun veroedut eliminoidaan, on hyvin suuri vaara, että toimenpide tulkitaan veronkierroksi. Mattila (2002, s. 10) kuitenkin huomauttaa, että jos verovelvollisella on mahdollisuus saavuttaa haluttu liiketaloudellinen lopputulos kahdella tai useammalla eri tavalla, hänen ei tarvitse valita verotuksellisesti kalleinta vaihtoehtoa. Veronkiertoa varten EVL 52h §:ssä on erityinen veronkiertosäädös, joka kuuluu seuraavasti:

Lain 52 ja 52 a–52 g §:ssä olevia säännöksiä ei sovelleta, jos on ilmeistä, että järjestelyjen yksinomaisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on ollut veron kiertäminen tai veron välttäminen.

Säännös jättää paljon tulkinnan varaan. Immonen (2006, s. 422) on listannut joitakin asioita, jotka saattavat viitata veron välttämistarkoitukseen. Hänen mukaansa tällaisia seikkoja ovat ainakin

- keinotekkoisten apuyhtiöiden perustaminen
- perättäiset yritysjärjestelytoimenpiteet
- yhtiötetyn toiminnan lopettaminen pian varojen siirron jälkeen
- saatujen varojen nopea myynti edelleen.

On kuitenkin hyvä huomata, että näille syyille voi löytyä myös täysin pätevät liiketaloudelliset syyt. Voihan esimerkiksi olla, että haluttua yritysrakennetta ei voida saavuttaa pelkästään yhdellä järjestelyllä tai että varojen myynti nopeasti toimenpiteen jälkeen on muuttuneesta markkinatilanteesta johtuen liiketaloudellisesti järkevää.

Sukupolvenvaihdos on yleensä katsottu hyväksyttäväksi liiketaloudelliseksi syyksi vero-oikeuden tulkinnassa, mutta sekään ei oikeuta hakemaan perusteettomia veroetuja. Käytännössä, jos toimenpiteelle annettu muoto ei vastaa sen todellista luonnetta tai pääpaino on veroedun tavoittelussa, niin riski toimenpiteen tulkitsemisesta veronkierrok-
si on suuri. Tällöin toimenpiteeseen voivat tulla sovellettavaksi EVL 52h §:n lisäksi VML 28 §. (Immonen & Lindgren 2006, s. 253–254.)

4 VEROSUUNNITTELUNÄKÖKOHTIA

Yritysjärjestelyjen käyttö verosuunnittelussa perustuu siihen, että ne eivät realisoitu tuloa. Ne siis siirtävät veron maksuhetkeä tulevaisuuteen siihen hetkeen, jolloin todellinen omaisuuden luovutus tapahtuu. Tätä voidaan käyttää myös monin tavoin hyödyksi sukupolvenvaihdoksia toteutettaessa. Niiden käyttöä erityisesti sukupolvenvaihdosten verosuunnittelussa puoltaa lisäksi se, että erillistä liiketaloudellista syytä ei yleensä tarvitse etsiä, koska sukupolvenvaihdoksen helpottaminen on itsessään sellainen. Tässä luvussa käyn läpi muutamia sellaisia tilanteita, joissa yritysjärjestelyin voidaan yrittää päästä verotuksellisesti edullisempaan lopputulokseen. On kuitenkin korostettava, että jokaisen tilanteen yksilölliset piirteet määrittävät ne järjestelytavat, joita voidaan soveltaa.

4.1 Sulautuminen ja yhtiön purku

Sulautuminen ja purkautuminen ovat toistensa kanssa vaihtoehtoisia toimenpiteitä. Järvenoja (2007, s. 93) jakaa sulautumisen käyttöalueet yrityskaupan toteuttamiseen, jälkihoitotoimenpiteisiin ja konsernirakenteen muokkaamiseen. Näistä käyttöalueista erityisesti yrityskaupan toteuttaminen on sukupolvenvaihdoksissa käyttökelpoinen. Sulautumiselle vaihtoehtoinen toimenpide on yhtiön purku, jonka verosääntely löytyy EVL 51d § tai TVL 27 §:stä (Immonen & Lindgren 2006, s. 287; Järvenoja 2007, s. 290).

Sulautumisen avulla voidaan sukupolvenvaihdoksissa yhdistää luopujan ja jatkajan yritykset toisiinsa. Tällä tavalla suoritettu omistusmuutos ei kuitenkaan ole vielä lopullinen, vaan saattaa vaatia jatkotoimenpiteitä. Tässä kohtaa on kuitenkin huomioitava OYL:n sääntely, joka mahdollistaa niin sanotun alivastikkeen käyttämisen. OYL:n mukaan sulautumisissa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajille ei synny velvollisuutta ottaa vastaan täyttä sulautumisvastiketta (OYL 16:16.3 §). Tällöin luopujan yrityksen fuusiossa jatkajan yritykseen, voidaan vastineena antaa vain osa vastaanottavan yhtiön sulautumissuunnitelman mukaisista osakkeista. Vaikka tällä tavalla pystytään välttämään luovutusvoiton

verotus, niin näin saavutettu etuus saatetaan silti verottaa lahjana. (Immonen & Lindgren 2006, s. 283–285.)

Toimenpiteessä voidaan myös menetellä päinvastoin eli luopujan yritys toimii vastaanotavana yhtiönä antaen ylisuuren osakevastikkeen jatkajalle. Tällöin peitelty osingonjaon riski saattaa kuitenkin konkretisoitua, jos jatkaja on ollut jo aikaisemmin luopujan yhtiön osakkeenomistajana. Tällaiseen ylisuureen vastikkeeseen tulisi kuitenkin suhtautua Immosen & Lindgrenin (2006, s. 284–285) mukaan pidättyvästi, koska omistus tosiasiasa ainoastaan muuttaa paikkaa ja lopullista veroetua ei vielä näin saavuteta. Lisäksi Immonen & Lindgren (2006, s. 284) huomauttavat, että tilanteessa on otettava huomioon OYL 13 luvun 1.3 §, jonka mukaan muu kuin OYL 13:1 § 1 ja 2 momenttien mukainen ”liiketahtuma, joka vähentää yhtiön varoja tai lisää sen velkoja ilman liiketaloudellista perustetta, on laitonta varojenjako”. Säännöksen soveltuminen ylisuureen vastikkeeseen sulautumisen yhteydessä on mielestäni kuitenkin kyseenalaista, koska tosiasiasahan ylisuuri vastike tarkoittaa sitä, että vanhojen omistajien omistus laimenee. Ainoastaan silloin, jos näin yritetään keinotekoisesti kasvattaa maksettavan rahavastikkeen määrää, voidaan toimenpiteeseen puuttua OYL 13:1.3 §:n nojalla.

4.2 Kokonaisjakautuminen

Jakautumisella voidaan muokata yritysrakenteita veroneutraalilla tavalla. Sen hyödyllisyys sukupolvenvaihdosluovutuksissa perustuu jatkuvuusperiaatteen soveltamiseen osakkaan verotuksessa (Immonen & Lindgren 2006, s. 219–220). Toisin sanoen jakautuminen ei katkaise osakkeiden omistusaikoja. Käytännössä kokonaisjakautuminen voi olla osittaisjakautumista tehokkaampi keino toimenpiteiden toteuttamiseen, koska se on varojen ja velkojen jaon suhteen osittaisjakautumista liberaalimpi.

Sukupolvenvaihdosta ajatellen yritys saattaa sisältää tarpeetonta omaisuutta, joka nostaa yrityksen nettovarallisuutta ja samalla sen arvoa. Tämä nostaa myös yrityksen myyntihintaa ja sitä kautta luovutuksesta maksettavia veroja. Esimerkiksi yhtiössä olevat kiin-

teistöt, sijoitusomaisuus ja muut vastaavat arvokkaat, mutta liiketoiminnan kannalta tarpeettomat erät, voidaan sulautumisen avulla siirtää toiseen ja elinkeinotoiminta toiseen yhtiöön. Tämän jälkeen jatkajalle voidaan myydä ainoastaan elinkeinotoiminta pienemmin veroseuraamuksin. (Järvenoja 2007, s. 139–140.) On kuitenkin syytä huomauttaa, että oikeuskäytännössä jakautumisen jälkeisen omaisuuden realisointi on rinnastettu peitellyksi varojenjaoksi (vrt. KHO 1999:2 ja 1999:63). Sukupolvenvaihdosten suopeampi kohtelu oikeuskäytännössä tuskin johtaisi tässä tapauksessa toisenlaiseen lopputulokseen ilman muita liiketaloudellisesti kestäviä perusteita (Andersson 2004, s. 4).

4.3 Liiketoimintasiirto ja osittaisjakautuminen

Liiketoimintasiirrolla tai osittaisjakautumisella voidaan jatkajan yhtiöön siirtää liiketoimintakokonaisuus. Tämä yhtiö voi olla joko siirtoa varten perustettu tai jatkajan ennestään omistama yhtiö. Omistusmuutos ei kuitenkaan ole lopullinen, koska vastaanottavan yhtiön on annettava vaihdossa uusia liikkeelle laskemiaan osakkeita. Liiketoimintasiirron ja osittaisjakautumisen tehoa voidaan kuitenkin pyrkiä tehostamaan edelle sulautumisen yhteydessä käsitellyn ali- tai ylivastikkeen avulla (jakso 4.1).

Liiketoimintasiirron kohdalla OYL:n apporttia koskevissa säännöksissä ei edellytetä, että vastaanottava yhtiön täytyisi antaa vastineena tarkalleen siirtyneen omaisuuden arvon mukainen määrä osakkeita. Sen sijaan OYL 2:6 ja 9:12 §:ssä todetaan, että ”omaisuudella on luovutushetkellä oltava *vähintään* maksua vastaava taloudellinen hyöty yhtiölle” (kursivointi kirjoittajan). Tämä mahdollistaa alivastikkeen maksamisen. Vastaanottavalle yhtiölle saattaa kuitenkin tilanteessa muodostua lahjaverovelvollisuus. Lahjaverovelvollisuus on lisäksi osakeyhtiön tapauksessa erittäin raskas, koska se luetaan kolmanteen veroluokkaan. Mielestäni kuitenkin PerVL:n 55 ja 56 §:t tulevat kyseeseen, jos siirron kohteena on yli 10 prosenttia siirtävän yhtiön nettovarallisuudesta ja toiminta jatkuu vastaanottavassa yhtiössä. Toisaalta siirtävän yhtiön varallisuus laskee ilman vastaavaa sijoitusta yhtiöön ja näin ollen sen kohdalla voi tulla sovellettavaksi OYL:n laitonta varojen jakoa koskevat säännökset. Tämä on liiketoimintasiirron ja osittaisjakautumisen koh-

dalla hankalampi tulkintaongelma, koska nyt kyse on tosiasiallisesti varojenjaosta toisin kuin sulautumisen kohdalla. Tässäkin tulisi kuitenkin mielestäni noudattaa sallivaa linjaa, kunhan yhtiön velkojia tai mahdollisia muita omistajia ei syrjitä² sekä yhtiön maksukyky turvataan ja tällä tavalla ulos jaettavat varat ovat voitonjakokelpoisia varoja. Lisäksi on myös huomattava hallituksen esityksen (109/2005) perustelut, joiden mukaan ratkaisevaa ei ole toimenpiteen tappiollisuus, vaan peruste, jolla toimenpide on tehty. Tämänkin voidaan katsoa puoltavan sallivaa suhtautumista toimenpiteeseen.

Osittaisjakautuminen saattaa usein olla liiketoimintasiirtoa käyttökelpoisempi tapa toteuttaa järjestely, koska tällöin siirtävän yhtiön osakkeenomistajat voivat käyttää jatkoluovutuksissa muun muassa hankintameno-olettamaa ja TVL:n 48.1 §:n 3 kohdan sukupolvenvaihdo-shuojennusta (Immonen & Lindgren 2006, s. 277). Toisaalta vaatimus liiketoimintakokonaisuuden jättämisestä siirtävään yhtiöön saattaa toisinaan hankaloittaa sen käyttämistä. Tällöinkin vaihtoehtona voidaan miettiä kokonaisjakautumista.

4.4 Osakevaihto

Osakevaihto on mielenkiintoinen toimenpide verosuunnittelun kannalta. Se tarjoaa monenlaisia käytötapoja, mutta samalla riski toimenpiteiden tulkitsemisesta veronkierroksi on usein suuri. Tilanne voidaan todeta esimerkiksi seuraavien esimerkkien kautta (Esimerkki 4 ja 5: Immonen & Lindgren, s. 272).

ESIMERKKI 4. A OY:n osakkaina ovat X, Y ja Z. Osakkeet on omistettu vuodesta 1999. Samat henkilöt omistavat myös B OY:n. Osakkeet on omistettu vuodesta 1993. Suunnitelma on myydä A OY:n ja B OY:n osakkeet H OY:lle, joka on riippumaton ulkopuolinen ostaja. Jos osakkeet myydään näin, A OY:n osakkeiden osalta saadaan 20 %:n hankintameno-olettama ja B OY:n osalta 40 %:n hankintameno-olettama.

² Käytännössä toisten omistajien syrjimättömyys tarkoittaa heidän suostumistaan toimenpiteeseen.

Tehdään ensin osakevaihto, jossa X, Y ja Z vaihtavat A OY:n osakkeensa B OY:n osakkeisiin. Osakevaihto ei ole luovutus. Osakevaihdon jälkeen B OY omistaa A OY:n osakkeet. Jos kaupat nyt tehdään niin, että H OY ostaa B OY:n osakkeet, hankintameno-olettama olisi 40 % ja kauppahinta kattaisi myös A OY:n arvon.

ESIMERKKI 5. A OY:n osakkeet omistaa B OY, joka omistaa myös C OY:n osakkeet. Suunnitelmissa on, että B OY myisi A OY:n osakkeet H OY:lle, joka on riippumaton ulkopuolinen ostaja. A OY:n osakkeiden poistamaton hankintameno on 20 000 euroa ja osakkeiden käypä arvo 60 000 euroa. Kauppa realisoisi B OY:lle myyntivoittoa 40 000 euroa.

Tehdään ensin osakevaihto, jossa B OY vaihtaa A OY:n osakkeet C OY:n osakkeiksi. A OY:n osakkeiden hankintamenona C OY:n verotuksessa on 60 000 euroa (KHO 2002:81). Osakevaihto ei ole luovutus B OY:lle. Tämän jälkeen C OY luovuttaa H OY:lle A OY:n osakkeet 60 000 euron hinnalla. Ei synny myyntivoittoa. Onko veronkiertoa?

Ensi näkemältä olisi helppoa tuomita kyseiset toimenpiteet veronkierroksi. Näyttää selvältä, että osakevaihdon ainoana tarkoituksena on luovutusvoitosta menevän veron välttäminen. Vaikka Immonen & Lindgren (2006, s. 273) epäilevät esimerkeissä esitettyjen toimenpiteiden sallittavuutta, he kuitenkin huomauttavat, että myös vastakkainen näkökanta on mahdollinen: verovelvolliselle tulisi antaa mahdollisuus lain asettamissa rajoissa suunnitella omaisuuden luovutus haluamallaan tavalla ilman veroseuraamuksia. Mattila (2002, s. 4–5) on kyseisten tapausten kohdalla tämän sallivamman linjan kannalla. Esimerkin 4 mukaisessa tilanteessa hän on sitä mieltä, että ajan kulumisen osakevaihdon ja myynnin välillä tekee toimenpiteestä sallittavan. Myös esimerkin 5 mukaista toimenpidettä Mattila pitää hyväksyttävänä, koska saavutettu veroetu ei ole lopullinen. Mielestäni jälkimmäisessä tilanteessa toimenpiteen tulkitseminen veronkierroksi on kuitenkin suuri, koska vaikka saavutettu veroetu ei periaatteessa olekaan lopullinen, se usein realisoituu vastaa vuosien kuluttua jos silloinkaan. Lisäksi tällaiselle toimenpiteelle on usein vaikea löytää muuta kuin veroekonomista perustetta. EY-tuomioistuimen ratkaisun C-28/95 Leur Bloem mukaan toimenpide tulee tällöin katsoa veronkierroksi.

4.5 Sarjatoimet

Joskus saattaa käydä niin, että tarvittavaa omistusrakennetta ei pystytä saavuttamaan vain yhden yritysjärjestelyn avulla. Tällöin saattaa olla pakko käyttää useamman eri toimen yhdistelmää. Oikeuskäytännössä onkin katsottu, että liiketaloudellisesti hyväksytty syy mahdollistaa myös sarjatoimien käytön veroneutraalilla tavalla jatkuvuutta noudattaen (ks. esimerkiksi KHO 1999 T 3080 ja KVL 1997/147).

Esimerkkinä sarjatoimen tarpeesta voidaan ottaa tilanne, jossa emoyhtiö E:llä on kolme tytäryhtiötä A, B ja C. Emoyhtiö on hankkinut kaikki tyttärensä yritysostoin ja niiden jokaisen liiketoiminta koostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta. Jokaisen liiketoimintaan kuuluu toiminta 1. Sen lisäksi A:n ja B:n liiketoimintaan kuuluu toiminta 2. C:n liiketoimintaan kuuluu lisäksi toiminta 3. Emoyhtiö tahtoo yhtiöittää toiminnan 1, 2 ja 3 jokaisen omaan tytäryhtiönsä. Tämä ei ole mahdollista vain yhden järjestelyn avulla.

Haluttu omistusrakenne voitaisiin saavuttaa esimerkiksi seuraavalla tavalla: B ja C siirtävät osittaisjakautumisella liiketoiminnan 1 yhtiöön A. Tämän jälkeen A siirtää osittaisjakautumisella liiketoiminnan 2 yhtiöön B. Näiden toimenpiteiden jälkeen yhtiön rakenne on toimiva ja jokainen liiketoimintakokonaisuus on omassa yhtiössään. Tämän jälkeen voidaan joutua vielä tekemään muitakin järjestelyjä, jotta esimerkiksi emoyhtiö E:n osakkaat voivat hyödyntää sukupolvenvaihdoshuojennuksia. Lienee kuitenkin selvää, että edellä esitettyyn toimenpidesarjaan ei voida puuttua EVL 52h §:n nojalla. Voitaneen myös pitää perusteltuna, että mahdollisten jatkotoimien lainmukaisuus arvioidaan ainoastaan perustuen niiden liiketaloudelliseen tarpeellisuuteen perustuen juuri siihen tilanteeseen. Voidaan kuitenkin katsoa, että esimerkiksi osakevaihto, joka tehdään liiketoimintakokonaisuuden sukupolvenvaihdosluovutusta varten, tulisi olla sallittu.

5 YHTEENVETO

Suurten ikäluokkien vanhetessa myös yritysten sukupolvenvaihdokset ovat muodostuneet ajankohtaiseksi aiheeksi. Verotusta on pidetty yrittäjien keskuudessa niin sanottujen pehmeiden arvojen ohella merkittävimpanä haasteena sukupolvenvaihdoksen onnistumiselle. Vaikka lainsäädännössä sukupolvenvaihdokset on otettu huomioon erinäisten huojennusten muodossa, niin myös yritysjärjestelyjen avulla maksettavan veron määrään voidaan pyrkiä vaikuttamaan.

Yritysjärjestelyjen käyttö verosuunnittelussa perustuu jatkuvuusperiaatteeseen. Koska ne eivät realisoitu tuloa eivätkä katko omistusaikoja, niillä voidaan jalostaa yhtiön rakennetta halutulla tavalla ja monissa tapauksissa muodostaa verotuksellisesti edullisempia kokonaisuuksia ilman veroseuraamuksia. Yritysjärjestelyjä sovellettaessa ja toimenpiteitä suunniteltaessa on kuitenkin otettava huomioon se tosiasia, että ne tulkitaan helposti veronkierroksi, jos toimenpiteellä ei ole liiketaloudellisesti pätevää perustetta. Toimenpiteen sallittavuus kuitenkin yleensä kasvaa ajan kulumisen myötä, joten ajoissa aloitettu sukupolvenvaihdoksen suunnittelu laajentaa käytettävien järjestelytapojen kirjoa.

Sulautumisella, jakautumisella, liiketoimintasiirrolla ja osakevaihdolla on jokaisella selkeä käyttöalueensa sukupolvenvaihdoksen verosuunnittelussa. Sen sijaan yhtiön purku on menettänyt merkitystään verosuunnittelussa nimenomaan sulautumisen vaihtoehtona siihen kohdistuneiden verouudistusten myötä. Kokonaisjakautuminen on kuitenkin useimmissa tapauksissa selvästi käyttökelpoisin yritysjärjestelymuoto, koska se mahdollistaa yrityksen jalostamisen helposti luovutettavaan muotoon. Sen käyttöalue on myös selkiytynyt oikeuskäytännön myötä. Osittaisjakautuminen tulee luultavasti jatkossa valtaamaan alaa liiketoimintasiirrolta niiden samankaltaisen käyttöalueen takia. Osittaisjakautuminen on liiketoimintasiirtoa käyttökelpoisempi, jos yhtiöstä on tarkoitus siirtää liiketoimintakokonaisuus toiseen yhtiöön sukupolvenvaihdosluovutuksissa, koska tällöin siirtävän yhtiön osakkeenomistajat voivat käyttää jatkoluovutuksessa saatujen osakkeiden osalta hankintameno-olettamaa sekä mahdollisesti TVL:n luovutusvoiton huojennuspykälää. Osittaisjakautumisen käyttöä kuitenkin rajoittaa vaatimus, jonka mukaan

siirtävään yhtiöön on siirrossa jäätävä liiketoimintakokonaisuus. Liiketoimintasiirrossa tätä vaatimusta ei ole.

Sulautumista voidaan käyttää vaihdoksen toteuttamisen esitoimena ja sen tehoa voidaan parantaa hyväksymällä ali- tai ylivastike. Yli- tai alivastikkeeseen liittyy kuitenkin eräitä tulkinnallisia ongelmia, jotka saattavat toisinaan jarruttaa sulautumisen käyttöä sukupolvenvaihdosluovutuksissa. Purkutappion säätäminen vähennyskelvottomaksi on lisäksi lähes eliminoinut purun käytön sulautumisen vaihtoehtoisena toimenpiteenä.

Osakevaihto on ehkä yritysjärjestelyistä kaikista mielenkiintoisin verosuunnittelun väline, joskin sen käyttöalueella tulkintaongelmat ovat yleisiä. Osakevaihdon kohdalla ehkä selvimmin liikutaan verosuunnittelun ja veronkierron ohuella raja-alueella ja oikeuskäytännön puuttuessa näiden väliin on hankalaa vetää selvää rajaa. Harkittaessa toimenpidettä, jossa liikutaan tällaisella raja-alueella, onkin aina syytä pyytää ennakkoratkaisu keskusverolautakunnalta tai ennakkotieto verovirastolta, jotta verotuksellisilta yllätyksiltä vältyttäisiin.

LÄHDELUETTELO

- Andersson, Edward. 2004. *Sukupolvenvaihdos verotuksen kannalta ja sen verohuojennukset*. Defensor Legis 2004: 1. s. 3–11
- Andersson, Edward & Ikkala, Jarmo. 2005. *Elinkeinoverolain kommentaari*. Talentum: Helsinki. 722 s. ISBN 952-14-0830-8
- Eerola, Antti – Holla, Jyrki – Holmström, Paula – Jokela, Minna – Juusela, Janne – Järvenoja, Markku – Kellas, Sebastian – Lepistö, Markku – Paronen, Vesa – Sandelin, Eric – Soikkeli, Lauri – Torkkel, Timo – Tunturi, Markku O. – Vuorilehto, Eila. 2005. *Elinkeinoverotus 2005*. Edita Prima Oy: Helsinki. 670 s. ISBN 951-37-4227-X
- Ikkala, Jarmo – Pallonen, Raimo – Haapaniemi, Ossi – Raitasuo, Outi. 1997. *Verosuunnittelun käsikirja*. Yrityksen tietokirjat, Kauppakaari Oy: Helsinki. ISBN 951-640-874-5
- Immonen, Raimo. 2006. *Yritysjärjestelyt*. Talentum: Helsinki. 3. uud. p. 452 s. ISBN 952-14-0864-2
- Immonen, Raimo & Lindgren, Juha. 2006. *Onnistunut sukupolvenvaihdos*. Talentum: Helsinki. 2. uud. p. 303 s. ISBN 952-14-1036-1
- Juusela, Janne. 2004. *Osinkojen ja osakeluovutusten verotus*. Talentum: Helsinki. 308 s. ISBN 952-14-0876-6
- Järvenoja, Markku. 2007. *Yritysjärjestelyjen verotus*. WSOYpro: Helsinki. 2. uud. p. 611 s. ISBN 978-951-0-30815-8
- Keskuskauppakamari. 2000. *Sukupolvenvaihdosta koskeva selvitys* [pdf-dokumentti]. [viitattu 23.5.2007] Saatavissa: http://www.keskuskauppakamari.fi/kkk/toimialat/Verotus/fi_FI/verotus/_files/10796963890004745/default/sukupolvenvaihdos.pdf
- Kiviranta, Esko. 2004. *Perintö- ja lahjaverolain uudistettu sukupolvenvaihdoshuojennus*. Teoksessa: Helminen, Marjaana – Honkavaara, Tero – Kiviranta, Esko – Laitinen, Mirjami – Leppiniemi, Raimo – Lundén, Anna – Mattila, Pauli K. – Niskakangas,

Heikki – Ranta-Lassila, Hannele – Raunio, Merja – Råbinä, Timo – Tikka, Kari S. & Äimä, Kristiina (toim.): Verouudistus 2005. WSOY: Helsinki, s. 217–236. ISBN 951-0-29834-4

Linnakangas, Esko & Juanto, Leila. 2004. *Arvonlisäverotus ja muu kulutusverotus*. Talentum: Helsinki. 4. uud. p. 250 s. ISBN 952-14-0770-0

Mattila, Pauli K. 2002. *Yritysjärjestelyt verosuunnittelussa*. Keskuskauppakamari: suuri veropäivä: Finlandia-talo 1.10.2002

Mattila, Pauli K. 2003. *Rahavastike yritysjärjestelyissä*. Verotus 2003: 1, s. 26–34.

Myrsky, Matti & Linnakangas, Esko. 2006. *Elinkeinotulon verotus*. Talentum: Helsinki. 415 s. ISBN 952-14-1002-7

Niskakangas, Heikki. 2004. *Yhteisöjen luovutusvoitot ja –tappiot*. Teoksessa: Helminen, Marjaana – Honkavaara, Tero – Kiviranta, Esko – Laitinen, Mirjami – Leppiniemi, Raimo – Lundén, Anna – Mattila, Pauli K. – Niskakangas, Heikki – Ranta-Lassila, Hannele – Raunio, Merja – Råbinä, Timo – Tikka, Kari S. & Äimä, Kristiina (toim.): Verouudistus 2005. WSOY: Helsinki, s. 237–260. ISBN 951-0-29834-4

Ossa, Jaakko. 2002a. *Maatila, yritys tai sen osa*. Oikeustieto 4/2002. s. 5-7

Ossa, Jaakko. 2002b. *Yrityksen arvostaminen – vero-oikeudellinen näkökulma*. Teoksessa Saarnilehto Ari (toim.): Yhteisöoikeudellisia kirjoituksia II. Turku, Turun yliopisto, s. 83–103. ISBN 951-29-2305-X

Valtioneuvosto. 19.4.2007. *Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma*. Valtioneuvoston kanslia. 70 s.

Verohallitus. 17.2.1999. *Poikkeusluvut jotka koskevat käyttämättömiä hyvityksiä, veroylijäämiä sekä tappion vähentämistä yhtiön saamaa konserniavustusta vastaavalta osalta* [www-dokumentti]. Saatavissa:

http://www.vero.fi/default.asp?article=566&domain=VERO_MAIN&path=5,40,87&language=FIN

Verohallitus 17.3.2003: Verohallituksen julkaisu 177.03. *Arvonlisäverotus liiketoiminnan lopettamis-, yritysjärjestely- ja konkurssitilanteissa*. 11 s.

Verohallitus 24.6.2004: *Yrityksen sukupolvenvaihdos verotuksessa*. Verohallituksen ohje dnro 535/345/2004

Verohallitus. 2007. *Arvopapereiden ja arvo-osuuksien luovutusvoiton verotus* [verkkodokumentti]. [viitattu 26.5.2007] Saatavilla:

http://www.vero.fi/default.asp?article=4644&domain=VERO_MAIN&path=5,39&language=FIN

Virallisjulkaisut

Hallituksen esitys 177/1995 eduskunnalla yritysjärjestelyjä koskevien elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja eräiden muiden lakien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys 109/2005 eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi

Hallituksen esitys 247/2006 eduskunnalle eräitä yritysjärjestelyjä koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön